

Dokument z posiedzenia

A8-0021/2016

3.2.2016

SPRAWOZDANIE

w sprawie zdobywania wiedzy o UE w szkole
(2015/2138(INI))

Komisja Kultury i Edukacji

Sprawozdawca: Damian Drăghici

SPIS TREŚCI

	Strona
PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO	3
UZASADNIENIE	13
WYNIK GŁOSOWANIA KOŃCOWEGO W KOMISJI PRZEDMIOTOWO WŁAŚCIWEJ	17
GŁOSOWANIE KOŃCOWE W KOMISJI PRZEDMIOTOWO WŁAŚCIWEJ W FORMIE GŁOSOWANIA IMIENNEGO	18

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie zdobywania wiedzy o UE w szkole
(2015/2138(INI))

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE),
- uwzględniając art. 165 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE),
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1288/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. ustanawiające „Erasmus+ ”: unijny program na rzecz kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu oraz uchylające decyzje nr 1719/2006/WE, 1720/2006/WE i 1298/2008/WE¹,
- uwzględniając decyzję Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1093/2012/UE z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie Europejskiego Roku Obywateli (2013)²,
- uwzględniając rozporządzenie Rady (UE) nr 390/2014 z dnia 14 kwietnia 2014 r. ustanawiające program „Europa dla obywateli” na lata 2014–2020³,
- uwzględniając zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie⁴,
- uwzględniając Oświadczenie w sprawie promowania – w drodze kształcenia – obywatelstwa i wspólnych wartości, jakimi są wolność, tolerancja i niedyskryminacja (deklaracja paryska) przyjęte na nieformalnym posiedzeniu ministrów edukacji państw członkowskich Unii Europejskiej w dniu 17 marca 2015 r.,
- uwzględniając konkluzje Rady z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („ET 2020”)⁵,
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 26 sierpnia 2015 r. pt. „Projekt wspólnego sprawozdania Rady i Komisji z 2015 r. w sprawie wdrażania strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia (ET 2020)” (COM(2015)0408),
- uwzględniając decyzję wykonawczą Komisji z dnia 14 września 2015 r. w sprawie przyjęcia rocznego programu prac na rok 2016 na rzecz realizacji „Erasmus+”: unijnego programu na rzecz kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu (C(2015)6151),

¹ Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 50.

² Dz.U. L 325 z 23.11.2012, s. 1.

³ Dz. U. L 115 z 17.4.2014, s. 3.

⁴ Dz.U. L 394 z 30.12.2006, s. 10.

⁵ Dz. U. C 119 z 28.5.2009, s. 2.

- uwzględniając konkluzje Rady z dnia 28 i 29 listopada 2011 r. na temat poziomu odniesienia w dziedzinie mobilności edukacyjnej¹,
 - uwzględniając komunikat Komisji z dnia 15 września 2015 r. pt. „Projekt wspólnego sprawozdania Rady i Komisji na rok 2015 w sprawie realizacji odnowionych ram europejskiej współpracy w dziedzinie młodzieży (2010–2018)” (COM(2015)0429),
 - uwzględniając komunikat Komisji z dnia 27 kwietnia 2009 r. pt. „Inwestowanie w młodzież i mobilizowanie jej do działania – strategia UE na rzecz młodzieży. Odnowiona otwarta metoda koordynacji na potrzeby wyzwań i możliwości stojących przed młodzieżą” (COM(2009)0200),
 - uwzględniając rezolucję Rady z dnia 27 listopada 2009 r. w sprawie odnowionych ram europejskiej współpracy na rzecz młodzieży (2010–2018)²,
 - uwzględniając zalecenie Rady z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego³,
 - uwzględniając swoją rezolucję w sprawie polityki w zakresie kształcenia i szkolenia w perspektywie roku 1993⁴,
 - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 26 września 2006 r. w sprawie inicjatyw w celu uzupełnienia krajowych programów nauczania w szkołach poprzez udostępnianie właściwych środków wspierających włączenie wymiaru europejskiego⁵,
 - uwzględniając swoją rezolucję w sprawie poprawy jakości kształcenia nauczycieli⁶,
 - uwzględniając art. 52 Regulaminu,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Kultury i Edukacji (A8–0021/2016),
- A. mając na uwadze, że kształcenie jest podstawowym prawem człowieka i dobrem publicznym, które powinno być w równym stopniu dostępne dla wszystkich;
- B. mając na uwadze, że główna rola kształcenia polega na kształtowaniu w pełni świadomych obywateli, dlatego jest znacznie większa niż tylko realizacja celów gospodarczych UE i strategii krajowych;
- C. mając na uwadze, że proces kształcenia ma m.in. na celu przygotowanie jednostek do życia i podejmowania aktywności obywatelskiej w coraz bardziej złożonych, wymagających, wielokulturowych i zintegrowanych społeczeństwach;

¹ Dz.U. C 372 z 20.12.2011, s. 31.

² Dz.U. C 311 z 19.12.2009, s. 1.

³ Dz.U. C 398 z 22.12.2012, s. 1.

⁴ Dz.U. C 150 z 15.6.1992, s. 366.

⁵ Dz.U. C 306 E z 15.12.2006, s. 100.

⁶ Dz.U. C 8 E z 14.1.2010, s. 12.

- D. mając na uwadze, że według badania opinii publicznej Eurobarometr z 2014 r. 44 % obywateli Unii Europejskiej ma poczucie, że w ograniczonym stopniu rozumie, jak działa UE, a 52 % Europejczyków uważa, że ich głos nie liczy się w UE¹;
- E. mając na uwadze, że zaledwie 42,61 % obywateli UE i jedynie 27,8 % osób w wieku 18–24 lat wzięło udział w ostatnich wyborach do Parlamentu Europejskiego, co stanowi najniższą frekwencję od 1979 r.²;
- F. mając na uwadze, że niewystarczający poziom wiedzy na temat UE oraz niska świadomość konkretnej wartości dodanej, jaką ona wnosi, może przyczyniać się do przekonania o istnieniu deficytu demokratycznego oraz prowadzić do powszechnego eurosceptycyzmu w państwach członkowskich oraz krajach kandydujących; mając na uwadze, że należy zająć się problemem deficytu demokratycznego, aby zniwelować powiększający się dystans między głosem obywateli Unii a instytucjami UE;
- G. mając na uwadze, że według specjalnego badania Eurobarometru 437 z 2015 r. ogromna większość Europejczyków zgadza się, że lekcje i materiał w szkołach powinny obejmować informacje na temat różnorodności w odniesieniu do religii lub przekonań, pochodzenia etnicznego, orientacji seksualnej i tożsamości płciowej³;
- H. mając na uwadze, że większa wiedza na temat korzyści wynikających z europejskich strategii politycznych, takich jak swobodny przepływ osób i usług w obrębie Unii oraz unijne programy mobilności, może pomóc stworzyć poczucie przynależności do UE, a także zrodzić ducha wspólnoty i akceptacji dla społeczeństw wielokulturowych i wielonarodowych;
- I. mając na uwadze, że udane systemy kształcenia i programy nauczania oraz większy wpływ i udział Europejczyków w procesach podejmowania decyzji dotyczących strategii politycznych UE mogą zwiększyć zainteresowanie sprawami UE i poczucie zrozumienia oraz przynależności, przyczyniając się do niwelowania podziałów społecznych, segregacji kulturowej i poczucia deprywacji;
- J. mając na uwadze, że większość państw członkowskich wprowadziło elementy wiedzy o UE do swoich programów nauczania i programów kształcenia nauczycieli; mając na uwadze, że nadal istnieją dysproporcje między państwami członkowskimi oraz w obrębie poszczególnych państw członkowskich;
- K. mając na uwadze, że choć w niektórych państwach członkowskich tematyka unijna jest powszechnie przedmiotem nauczania na różnych poziomach kształcenia i w ramach różnych przedmiotów kształcenia obowiązkowego, to stanowi raczej niewielką część programu nauczania, który dany nauczyciel ma zrealizować;

¹ Eurobarometr 81, badanie standardowe, wiosna 2014 r.: „Opinia publiczna w Unii Europejskiej”

(http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb81/eb81_publ_en.pdf), s. 117 i 131.

² http://www.eprs.sso.ep.parl.union.eu/lis/lisrep/13-EPRS-publications/2015/COMM_STUD_558351_UpdateReview-EN.pdf, s. 43–45.

³ Eurobarometr 437, badanie specjalne, 2015 r.: „Dyskryminacja w UE w 2015 r.”

(<http://ec.europa.eu/COMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/68004>), s. 100.

- L. mając na uwadze, że wiedzę i umiejętności nauczycieli i innych pracowników oświaty z zakresu unijnej problematyki należy dalej rozwijać i aktualizować poprzez szkolenia wstępne i ustawiczne oraz mając na uwadze, że w związku z tym placówki oświatowe i nauczyciele wymagają skutecznej pomocy, dostosowanej do ich szczególnych potrzeb i istotnej z punktu widzenia tych potrzeb;
- M. mając na uwadze, że według badania przygotowanego przez prywatną firmę doradczą ICF GHK dla DG ds. Edukacji i Kultury „Uczenie się Europy w szkole”¹ w kształcenie nauczycieli w zakresie tematów związanych z UE zaangażowane są głównie instytucje i stowarzyszenia spoza sektora szkolnictwa wyższego;
- N. mając na uwadze, że analiza wpływu programu Erasmus przedstawiona przez Komisję w 2014 r. potwierdza pozytywny wpływ mobilności w oświacie i umiędzynarodowienia studiów nie tylko na programy nauczania i szanse na zatrudnienie, lecz także pod względem znajomości Europy, budzenia poczucia obywatelstwa europejskiego i przyjmowania przychylniej postawy wobec Europy, przyczyniając się również do większej frekwencji w wyborach do Parlamentu Europejskiego;

Europejski wymiar kształcenia

1. podkreśla coraz większe znaczenie europejskiego wymiaru w programach kształcenia w różnych dziedzinach, na różnych szczeblach kształcenia oraz w jego różnych formach, wskazując na potrzebę lepszego i pogłębionego zrozumienia tego, że jest to kwestia złożona i wielowarstwowa i cechuje się dynamiką, a także zwraca uwagę na fakt, że zdobywanie wiedzy o UE w szkole stanowi istotny element tej koncepcji;
2. podkreśla, że unijny wymiar kształcenia ma zasadnicze znaczenie, by ułatwić obywatelom lepsze zrozumienie UE i pomóc im nawiązać z nią bliższe relacje, a także może pogłębić rolę wartości określonych w art. 2 TUE i wzmocnić głos Unii w świecie, który charakteryzują współzależności;
3. podkreśla potrzebę zrozumienia i promowania przywiązania do podstawowych wartości Unii Europejskiej; wskazuje, że znajomość i zrozumienie wspólnej historii i wartości UE i jej państw członkowskich jest kluczem do wzajemnego zrozumienia, życia razem w pokoju, tolerancji i solidarności oraz do zrozumienia podstawowych zasad Unii Europejskiej;
4. wskazuje, że tematyka dotycząca UE powinna być bardziej widoczna i w większym stopniu uwzględniana w materiałach dydaktycznych i zajęciach pozalekcyjnych, zważywszy na jej wpływ na życie codzienne jej obywateli; jest zdania, że treści bezpośrednio dotyczące tematyki unijnej mogą znacznie wzbogacić szkolne programy nauczania oraz przyczynić się do rozwoju osobistego uczniów i ich wzrostu;
5. podkreśla potrzebę stosowania metod dydaktycznych sprzyjających aktywności uczniów i ich zaangażowaniu w proces nauczania, dostosowanych do ich wieku, potrzeb i zainteresowań, oraz wykorzystywania w pełni możliwości technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz mediów, w tym mediów społecznościowych;

¹ <http://www.eupika.mfdps.si/Files/Learning%20Europe%20at%20School%20final%20report.pdf>.

6. podkreśla, że unijny wymiar kształcenia powinien umożliwiać uczącym się nie tylko zdobywanie wiedzy i rozwijanie poczucia przynależności oraz umiejętności z zakresu obywatelstwa Unii, lecz także podejmowanie krytycznej refleksji nad problematyką UE, w tym przez uczenie się o wartościach podstawowych UE opartych na praworządności i prawach człowieka, unijnych procesach sprawowania rządów i procesach decyzyjnych oraz wpływie, jaki wywierają one na ich państwa członkowskie i na ich udział w procesach demokratycznych; zachęca do wykorzystywania gier fabularnych Europejskiego Parlamentu Młodzieży, aby pomóc dzieciom i uczniom zrozumieć europejskie procesy oraz podnosić ich świadomość w zakresie kwestii europejskich;
7. zwraca uwagę na fakt, że UE ukształtowały jej państwa członkowskie, każde ze swoją wyjątkową historią i kulturą, oraz że rozwój Unii jest nieodłącznie powiązany z jej państwami członkowskimi; podkreśla jednocześnie wkład różnych kultur w europejskie społeczeństwa i dziedzictwo;
8. wskazuje na znaczny wpływ, jaki UE wywiera na państwa członkowskie, oraz zauważa, że wiedza o UE zdobywana w szkole powinna odzwierciedlać zarówno rolę państw członkowskich w rozwoju UE, jak i wpływ UE na rozwój poszczególnych państw;
9. wskazuje, że państwa członkowskie i UE muszą dawać dobry przykład wszystkim podmiotom zaangażowanym w nauczanie i zdobywanie wiedzy o UE w szkołach przez wcielanie w życie podstawowych europejskich wartości, a mianowicie włączenia społecznego oraz europejskiej i międzynarodowej solidarności;
10. przypomina o konieczności zapewniania, wzmocnienia i poszerzenia możliwości rozwoju zawodowego nauczycieli i pedagogów oraz zapewniania im odpowiedniego wsparcia i zasobów w ramach wstępnego i ustawicznego szkolenia zawodowego, aby umożliwić im włączanie wymiaru UE do realizowanych przez nich programów nauczania, zwłaszcza w kontekście nauczania historii i wychowania obywatelskiego, oraz wdrażanie skoncentrowanych na uczniach strategii i dostosowanie ich metod nauczania do potrzeb uczniów;
11. podkreśla potrzebę promowania i wspierania kompetencji wielojęzycznych i międzykulturowych pedagogów, jak również możliwości w zakresie mobilności, partnerskiego uczenia się i wymiany najlepszych praktyk wśród kadry nauczycielskiej, np. w drodze organizacji seminariów na europejskim szczeblu;
12. podkreśla rolę szkół wyższych w przygotowywaniu i szkoleniu wysoko wykwalifikowanych i zmotywowanych nauczycieli i pedagogów; wzywa do wspierania działań państw członkowskich w kontekście wysiłków mających na celu zapewnienie możliwości w zakresie specjalistycznych kursów kwalifikacyjnych w szkołach wyższych, otwartych i dostępnych dla wszystkich zapisanych studentów oraz praktykujących nauczycieli i pedagogów, a także apeluje, by zachęcać do podejmowania tych działań;
13. podkreśla znaczenie i potencjał europejskiego podejścia do nauczania historii przy uwzględnieniu kompetencji państw członkowskich w tym obszarze, ponieważ pewne wydarzenia historyczne miały decydujące znaczenie w kształtowaniu europejskich ideałów i wartości; apeluje, by Komisja i państwa członkowskie wspierały towarzystwa historyczne i ośrodki badań historycznych, doceniając w ten sposób wartość ich wkładu

naukowego w historię Europy oraz znaczenie ich roli w doksztalcaniu kadry pedagogicznej;

14. zaleca, aby Dom Historii Europejskiej opracował – szczególnie na potrzeby uczniów oraz nauczycieli na wszystkich szczeblach kształcenia – specjalne programy, instrumenty i działania, które będą rozwijały przekonującą narrację dotyczącą procesu europejskiej integracji i podstawowych europejskich wartości;
15. wzywa o pilne uaktualnienie i wzmocnienie programów wychowania obywatelskiego w duchu UE zarówno w obecnych, jak i przyszłych państwach członkowskich w celu przekazywania uczącym się – w sposób odpowiedni dla ich wieku – koniecznej wiedzy, wartości, umiejętności i kompetencji, przysposabiających ich do krytycznego myślenia i formułowania rzetelnych i wyważonych opinii, wykonywania ich demokratycznych praw i obowiązków, w tym prawa do głosowania, a także zadbania o to, by cenili różnorodność, wspierali dialog międzykulturowy i międzyreligijny oraz byli aktywnymi i odpowiedzialnymi obywatelami;
16. wskazuje, że aktywniejszy udział uczniów i rodziców w zarządzaniu szkołą może przyczynić się do rozwiązania problemu dyskryminacji, a także wzmocnienia i utrwalenia demokracji uczestniczącej oraz zaangażowanego obywatelstwa, sprzyjając budowie zaufania i nawiązywaniu współpracy między różnymi stronami procesu kształcenia; wzywa placówki oświatowe do wprowadzania zarządzania demokratycznego i rozszerzania jego zakresu, również przez nadanie większej wagi głosowi przedstawicieli studentów, ponieważ demokracji należy się uczyć i jej doświadczać;
17. podkreśla potrzebę zwiększania motywacji nauczycieli i studentów oraz możliwości zdobywania dalszej wiedzy o UE przez własne bezpośrednie doświadczenia, takie jak wyjazdy klasowe do innych państw, wizyty w instytucjach europejskich, kontakty z urzędnikami UE, możliwości odbywania staży przez studentów w instytucjach UE, oraz przez edukację medialną, między innymi Europejski Portal Młodzieżowy, wykorzystując w pełni nowe technologie informacyjno-komunikacyjne i otwarte zasoby edukacyjne;
18. wzywa do wykorzystywania w pełni możliwości technologii cyfrowych w celu dalszego rozwijania transgranicznego nauczania w ramach kursów cyfrowych i wideokonferencji, aby ułatwiać uczącym się odkrywanie innych punktów widzenia i sposobów podejścia dotyczących ich dziedzin;
19. podkreśla, że uczenie się języków obcych może odgrywać kluczową rolę w zwiększaniu świadomości międzykulturowej i zapewnianiu obywatelom umiejętności potrzebnych do życia i pracy w coraz bardziej złożonym i zglobalizowanym świecie;
20. podkreśla zasadniczą rolę pozaformalnego i nieformalnego uczenia się, w tym doświadczenia zdobywanego przez młodych ludzi w pracy, wolontariatu oraz uczenia się międzypokoleniowego, w rodzinie i uczenia się dorosłych, a także sportu jako narzędzia dydaktycznego, w rozwijaniu społecznych i obywatelskich umiejętności, kompetencji i zachowań oraz kształtowaniu odpowiedzialnych i aktywnych obywateli Unii; podkreśla konieczność uznania i weryfikacji tych kompetencji w programach formalnego uczenia się oraz zacieśniania związku między formami uczenia się formalnego, pozaformalnego i nieformalnego;

21. zaleca przyjęcie podejścia międzykulturowego w dziedzinie polityki edukacyjnej w celu umożliwienia uczniom-imigrantom faktycznej integracji w szkołach, opartej na wzajemnej znajomości różnych kultur, w dążeniu do budowy wspólnych wartości;

Rola Unii

22. zachęca Komisję do dalszego wspierania starań mających na celu rozwijanie i propagowanie unijnego wymiaru kształcenia i mobilności podmiotów z sektora oświaty oraz do aktywnego przekazywania informacji – w tym informacji dotyczących odnośnych możliwości pozyskania finansowania oraz dostępnych badań i sprawozdań – najważniejszym zainteresowanym stronom i obywatelom; w związku z tym zachęca do lepszego wykorzystywania nowych technologii komunikacyjnych i mediów, w tym mediów społecznościowych;
23. wzywa Komisję do sformułowania wspólnych ram oraz opracowania wytycznych, w tym konkretnych przykładów, dotyczących zdobywania wiedzy o UE, aby wspierać obiektywne i krytyczne myślenie o korzyściach, jakie Unia Europejska niesie swoim obywatelom, z poszanowaniem kompetencji państw członkowskich w dziedzinie kształcenia i szkolenia;
24. apeluje do Komisji, by zachęcała do dalszych badań mających ustalić, w jaki sposób wiedza o UE jest obecnie przekazywana w szkołach w całej Europie, w jaki sposób uwzględnia się ją w programach nauczania i na egzaminach oraz czy nauczyciele i pedagodzy mają wystarczający dostęp do odpowiednich unijnych programów i działań na rzecz rozwoju zawodowego, uczenia się przez całe życie oraz platform wymiany najlepszych praktyk oraz czy finansowane działania mające na celu skuteczne włączanie wiedzy o UE do szkolnych programów nauczania mają w rzeczywistości wpływ na szkoły;
25. apeluje do Komisji o promowanie, wspieranie i ułatwianie funkcjonowania sieci, które propagują zdobywanie wiedzy o UE na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym i są zaangażowane w realizację programów tego rodzaju, oraz mechanizmów wymiany sprawdzonych rozwiązań między tymi sieciami na szczeblu Unii, a także o wskazywanie obszarów wymagających poprawy;
26. wzywa Komisję do ułatwiania wymiany najlepszych praktyk między państwami członkowskimi i krajami kandydującymi w zakresie unijnego wymiaru w procesie kształcenia i zwalczania dyskryminacji i uprzedzeń w środowiskach edukacyjnych między innymi przez ocenianie materiałów dydaktycznych, polityki przeciwdziałania zastraszaniu i dyskryminacji;
27. podkreśla ważną rolę programów „Erasmus+”, „Europa dla obywateli” i „Kreatywna Europa” w upowszechnianiu kształcenia i szkolenia oraz propagowaniu umiejętności językowych, aktywnego obywatelstwa, świadomości kulturowej, zrozumienia międzykulturowego, a także innych wartościowych kluczowych i interdyscyplinarnych kompetencji; podkreśla znaczenie tych programów dla umocnienia idei obywatelstwa Unii oraz potrzebę zwiększonego i odpowiedniego wsparcia finansowego tych programów, większego nacisku na ich wyniki jakościowe oraz zapewnienia szerszego dostępu do mobilności, mając szczególnie na względzie nauczycieli i innych pedagogów,

- ludzi młodych pochodzących z różnych środowisk społeczno-gospodarczych, a także grupy najslabsze i defaworyzowane oraz osoby o szczególnych potrzebach;
28. przypomina o szerokim zakresie działań udostępnianych w ramach programu Erasmus+ oraz o jego popularności i uznaniu przez ogół społeczeństwa, w szczególności w odniesieniu do mobilności studentów w ramach studiów; wzywa Komisję i państwa członkowskie do podnoszenia świadomości na temat mniej znanych aspektów programu „Erasmus+” takich jak wolontariat europejski;
 29. z zadowoleniem przyjmuje program prac Komisji na rok 2016 na rzecz realizacji programu „Erasmus+” oraz jej zobowiązanie do podjęcia konkretnych działań w następstwie deklaracji paryskiej, w szczególności tych mających na celu zwiększenie wpływu programu „Erasmus+” na wspieranie aktywnego i demokratycznego obywatelstwa, dialogu międzykulturowego, włączenia społecznego i solidarności z uwzględnieniem silniejszego wsparcia dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego w realizowaniu ich kluczowej roli w wychowaniu obywatelskim;
 30. wzywa Komisję do wzmocnienia aspektów pedagogicznych przedsięwzięć finansowanych za pośrednictwem projektów realizowanych w ramach programu Jean Monnet oraz zdolności reagowania tych przedsięwzięć na potrzeby szkół poprzez zapewnienie szkołom możliwości bezpośredniego ubiegania się o udział w tych projektach oraz poprzez udostępnienie środków finansowych w dłuższym – np. trzyletnim – horyzoncie czasowym, zgodnie z trybem, w jakim finansowane są moduły programu Jean Monnet; wzywa Komisję do udostępnienia modułów programu Jean Monnet instytucjom kształcenia nauczycieli oraz do zachęcania tych instytucji do włączania tych modułów do swoich programów;
 31. wskazuje, że Unia przechodzi obecnie kryzys dotyczący jej legitymacji demokratycznej nie tylko ze względu na niewystarczającą wiedzę Europejczyków na temat mechanizmów UE, ale również z powodu nieuwzględniania ich głosu w procesach decyzyjnych; podkreśla, że aby odzyskać swoją legitymację, Unia musi powstrzymać proces rozpadu swoich struktur demokratycznych i odbudować więź z obywatelami;
 32. wzywa Komisję do skutecznego wdrożenia programu „Europa dla obywateli”, aby zrealizować cel, jakim jest zbudowanie demokratycznego społeczeństwa, w większym stopniu sprzyjającego włączeniu społecznemu, zwiększając tym samym udział obywateli w procesach decyzyjnych;
 33. wzywa Komisję do ścisłego monitorowania wpływu wszystkich unijnych programów na rozwijanie u ich uczestników poczucia obywatelstwa i aktywności obywatelskiej;
 34. zwraca się do Komisji o dalsze rozbudowywanie i propagowanie w możliwie jak najszerszym zakresie wirtualnych platform eTwinning, EPAL i School Education Gateway oraz o dalsze wspieranie i rozwijanie innych platform cyfrowych takich jak „Kącik dla nauczycieli”, aby ułatwić dostęp do wysokiej jakości, łatwych do wykorzystania i aktualnych materiałów dydaktycznych, istotnych z perspektywy procesu przekazywania wiedzy o UE i dostępnych we wszystkich językach UE;
 35. zwraca się do Komisji o ułatwienie krytycznego przeglądu materiałów aktualnie dostępnych na platformie „Kącik dla nauczycieli” przez pedagogów zajmujących się

obecnie nauczaniem i nauczycieli akademickich specjalizujących się w studiach o UE, aby zapewnić jakość i odpowiedniość tych materiałów;

36. podkreśla rolę, jaką odgrywają biura informacyjne instytucji europejskich i z zadowoleniem przyjmuje ich zaangażowanie we wspieranie stosunków z państwami członkowskimi, z krajowymi regionalnymi i lokalnymi instytucjami edukacyjnymi oraz z organizacjami młodzieży i mediami, aby zbliżyć je do siebie oraz zapewniać zrozumienie przez młodych ludzi roli tych instytucji w ich codziennym życiu;
37. wzywa do otwartej i wspólnej dyskusji między Komisją a miastami oraz lokalnymi i regionalnymi organami na temat związku między systemami szkolnictwa a modelami urbanistycznymi jako sposobu na zrozumienie skutków różnych możliwości podejścia do relacji międzykulturowych w dzisiejszej Europie;
38. zachęca Komisję do promowania zdobywania wiedzy o UE w szkołach jako zalecenia, które należy możliwie jak najszybciej uwzględnić w procesie negocjacji z krajami kandydującymi do członkostwa w UE;

Rola państw członkowskich

39. zachęca państwa członkowskie do wspierania, weryfikowania i aktualizowania swoich systemów kształcenia oraz wszelkiego rodzaju treści związanych z UE zawartych w programach nauczania na wszystkich szczeblach systemu oświaty – w tym w programach kształcenia i szkolenia zawodowego – w celu wzmocnienia wymiaru unijnego, w ścisłej współpracy ze wszystkimi zainteresowanymi podmiotami na szczeblu unijnym i krajowym, jednocześnie zdecydowanie zachęcając regiony i organy lokalne do podejmowania tego rodzaju działań, w szczególności w przypadku gdy posiadają bezpośrednie kompetencje w zakresie systemów kształcenia;
40. zachęca państwa członkowskie do wspierania wszelkich sposobności do przekazywania większej ilości informacji na temat UE uczącym się oraz nauczycielom i innym pedagogom za pośrednictwem uczenia się formalnego, nieformalnego i pozaformalnego oraz do pełnego wykorzystania i uzupełniania unijnych instrumentów finansowych, programów i inicjatyw w tym zakresie;
41. zwraca się do państw członkowskich o podejmowanie dalszych działań na rzecz wspierania kształcenia międzykulturowego, niedyskryminacyjnego i integracyjnego oraz wartości obywatelskich w programach nauczania w szkołach i na uczelniach wyższych;
42. wzywa państwa członkowskie do zwiększenia inwestycji w wysokiej jakości edukację, również poprzez intensywniejsze partnerstwo z sektorem prywatnym, oraz do promowania równych szans dla wszystkich, a także do zapewnienia wszystkim instytucjom oświatowym i szkoleniowym, jak również nauczycielom i innym pedagogom wsparcia niezbędnego, by mogli wprowadzać i stale rozwijać unijny wymiar w kształceniu już na wczesnym etapie edukacji, który wykracza poza ściany klas szkolnych;
43. wzywa państwa członkowskie do zapewnienia wszystkim uczącym się równego i integracyjnego dostępu do innowacyjnych, wysokiej jakości form kształcenia formalnego i pozaformalnego oraz możliwości w zakresie uczenia się przez całe życie; w związku z tym wzywa państwa członkowskie do przyjęcia wniosku z 2008 r. dotyczącego

- dyrektywy w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, która chroniłaby przed dyskryminacją z tych powodów w obszarze kształcenia;
44. wzywa państwa członkowskie do włączania migrantów, uchodźców i wspólnot wyznaniowych w procesy budowania obywatelstwa opartego na szacunku i wsparciu, zapewniając ich uczestnictwo w życiu obywatelskim i kulturalnym;
 45. wzywa państwa członkowskie do promowania i ułatwiania wysokiej jakości szkoleń w zakresie tematów związanych z UE dla nauczycieli, innych osób zaangażowanych w kształcenie, osób pracujących z młodzieżą i prowadzących szkolenia, również poprzez umożliwianie im odbycia części ich szkolenia w innym państwie członkowskim oraz poprzez zapewnienie uznawania ich kompetencji w zakresie nauczania o UE, np. w drodze stworzenia i wypromowania znaku „Nauczyciel wiedzy o UE”;
 46. uważa, że państwa członkowskie, w ramach dialogu i współpracy z podmiotami z sektora oświaty, powinny poszukiwać okazji do dzielenia się pomysłami i sprawdzonymi rozwiązaniami służącymi włączaniu wymiaru UE do ich programów kształcenia, tak aby m.in. podnieść wśród młodzieży poziom wiedzy na temat procesu budowania obywatelstwa UE i unijnych instytucji i zapewnić lepsze zrozumienie tej problematyki, umożliwiając im tym samym postrzeganie Unii jako integralnej części otoczenia, w którym żyją i które mogą i powinni kształtować;
 47. wzywa państwa członkowskie do uznania i wspierania roli partnerów społecznych oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego, zwłaszcza organizacji młodzieżowych, w zbliżaniu do siebie instytucji UE i obywateli Unii w usystematyzowany i trwały sposób, a także w promowaniu i wzmacnianiu narzędzi demokracji uczestniczącej i bezpośredniej;
 48. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie i Komisji, a także rządów i parlamentom państw członkowskich.

UZASADNIENIE

W chwili obecnej Unia Europejska stoi w obliczu niespotykanych dotąd wyzwań. Przez ostatnich kilka lat zmagają się ona z poważnym kryzysem gospodarczym i finansowym. Skutki społeczne i polityczne tego kryzysu przywiodły na myśl pytania o zasadność instytucji oraz wspólnych wartości Unii, w tym pojęcia tożsamości europejskiej.

W tym kontekście zintensyfikowanie dialogu na temat UE w szkołach, stowarzyszeniach i w przestrzeni publicznej wydaje się ważniejsze niż kiedykolwiek dla przywrócenia wiary obywateli w wartość i konieczność europejskiego procesu integracji.

Obywatele wiedzą dziś niewiele na temat UE i pracy jej instytucji: w badaniu opinii publicznej przeprowadzonym przez Eurobarometr wiosną 2014 r.¹ 44 % respondentów odpowiedziało przecząco na stwierdzenie „Rozumiem, jak działa UE”. Dlatego też nie dziwi fakt, że obywatele nie czują się związani z europejskim projektem politycznym, a nawet są do niego zrażeni, stają się jeszcze bardziej eurosceptyczni oraz dostrzegają deficyt demokracji w procesach decyzyjnych w Unii.

Sytuację tę można naprawić poprzez lepsze informowanie obywateli oraz zachęcanie ich do aktywnego interesowania się projektem zjednoczenia Europy oraz do uczestniczenia w nim. Można to uczynić przede wszystkim poprzez położenie większego nacisku na wymiar UE w kształceniu szkolnym, co pomoże przezwyciężyć eurosceptycyzm i przygotować obywateli do życia i funkcjonowania w coraz bardziej złożonym i zglobalizowanym świecie. Jeżeli chodzi o treści unijne w edukacji szkolnej sytuacja w państwach członkowskich nie jest w żadnym względzie jednolita i daje podstawy do dalszych inicjatyw na wszystkich poziomach: europejskim, krajowym i lokalnym.

Koncepcja europejskiego wymiaru kształcenia

W początkowej fazie integracji europejskiej kształcenie odgrywało jedynie marginalną rolę. Poważniejsze działania na szczeblu unijnym w dziedzinie kształcenia podjęto w 1976 r., kiedy to został przyjęty pierwszy program w dziedzinie edukacji². Jego celem było złagodzenie negatywnego wpływu migracji na możliwości oraz wyniki kształcenia robotników z innych państw członkowskich oraz ich dzieci, program dotyczył także wzajemnego uznawania kwalifikacji.

Podstawę prawną działań w dziedzinie polityki kształcenia określono dopiero w Traktacie z Maastricht w 1992 r. Artykuł 149 tego traktatu (obecnie art 165 TFUE) stanowi, że Unia może zachęcać do współpracy pomiędzy państwami członkowskimi poprzez wspieranie i uzupełnianie ich działalności, jednak państwa członkowskie są w pełni odpowiedzialne za treść nauczania i organizację systemów edukacyjnych, jak również ich różnorodność kulturową i językową. Wyraźnie wykluczono zatem jakąkolwiek harmonizację przepisów ustawowych i wykonawczych państw członkowskich.

¹ Eurobarometr 81, badanie standardowe, wiosna 2014 r.: „Opinia publiczna w Unii Europejskiej”

(http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb81/eb81_publ_en.pdf), s. 117.

² Dz.U. C 38 z 19.2.1976, s. 1.

Działania unijne mogą obejmować m.in. wypracowanie w ramach systemów kształcenia szeroko pojętego wymiaru europejskiego, w tym nauczanie i propagowanie języków państw członkowskich, a także działania propagujące mobilność studentów i nauczycieli oraz współpracę pomiędzy placówkami oświatowymi. Unia może również wspierać wymianę informacji nt. systemów oświaty państw członkowskich oraz stosowanych przez nie wzorców, zachęcać do wymian młodzieży, wspierać zaangażowanie obywateli i uczestnictwo ludzi młodych w życiu demokratycznym w Europie.

Od czasu zainicjowania programu działań z 1976 r. przyjęto wiele rezolucji oraz programów, które wspierają cele polityki oświatowej UE określonej w europejskim prawie pierwotnym. Z wprowadzeniem ujednoczonego programu Erasmus+, który obowiązuje od dnia 1 stycznia 2014 r., wszystkie unijne inicjatywy edukacyjne weszły w jego zakres.

Wymiar europejski w kształceniu jest zagadnieniem złożonym, jednak w niniejszym sprawozdaniu skupiono się tylko na jednym, aczkolwiek podstawowym, aspekcie, tj. zdobywaniu wiedzy o UE w szkole, które można również określić mianem unijnego wymiaru kształcenia. Wybór tego aspektu opiera się na przekonaniu, że edukacja szkolna powinna zapewnić uczniom dogłębne zrozumienie zasad funkcjonowania UE, a także umożliwić im krytyczne podchodzenie do kwestii europejskich, w tym do wartości, na których opiera się integracja europejska, oraz analizować, w jaki sposób wartości te wpływają na ich kraj oraz ich własne działania, a jednocześnie przygotować ich do życia i pracy jako aktywnych obywateli w coraz bardziej zintegrowanej Europie oraz w zglobalizowanym świecie.

Unijny wymiar kształcenia

Koncepcja unijnego wymiaru kształcenia zasadza się na dwóch podstawowych i powiązanych ze sobą aspektach. Pierwszy i najbardziej oczywisty dotyczy zdobywania wiedzy na temat geografii, historii i kultury UE, a także samej UE, w tym sposobu funkcjonowania jej instytucji. Drugi, oparty na założeniu, że legalność i stabilność każdego demokratycznego systemu politycznego opiera się w głównej mierze na zaangażowaniu obywateli, może być szeroko rozumiany jako wychowanie obywatelskie.

Uwzględniając powyższe, a także mając na uwadze fakt ograniczonej wiedzy wielu obywateli o UE, Unia powinna stać się bardziej widoczna w podręcznikach szkolnych, a nauczanie o UE powinno odzwierciedlać złożone relacje pomiędzy Unią a jej państwami członkowskimi: UE ukształtowały jej państwa członkowskie, ich wyjątkowa historia i kultura, a jej rozwój nieodłącznie powiązany z państwami członkowskimi. Wpływ UE na państwa członkowskie jest również ogromny. Zatem uczenie się o UE w szkole powinno obejmować zarówno rolę państw członkowskich w rozwoju UE, jak i wpływ UE na rozwój poszczególnych krajów. W tym kontekście historia jako przedmiot nauczania odgrywa ważną rolę w budowaniu refleksyjnej wiedzy o przeszłości oraz bardzo istotnej „kultury pamięci”, wiedzy opartej na wartościach europejskich, charakteryzującej się próbą oddania sprawiedliwości wielorakości pamięci narodowych i historii w Europie.

Jeżeli chodzi o różnorodność, wychowanie obywatelskie jako drugi aspekt wymiaru unijnego ma na celu umożliwienie młodym ludziom nabywania umiejętności potrzebnych im, by żyć w pluralistycznych społeczeństwach demokratycznych i aktywnie angażować się w ich życie oraz mówić głośno o swych obawach. Głównymi elementami, które należy uwzględnić w

procesie kształcenia są tolerancja, świadomość i rozumienie innych kultur, a także wartości demokratyczne i prawa człowieka. Ten zbiór wartości będący podstawą zaangażowania obywatelskiego i aktywnego obywatelstwa demokratycznego ma zastosowanie poza granicami Europy i odgrywa również kluczowe znaczenie w kontekście międzynarodowym.

Tak rozumiane wychowanie obywatelskie może być wprowadzane jako osobny przedmiot, nie należy jednak zapominać, że podejście przekrojowe może być nawet bardziej pomocne, aby zapewnić przyjmowanie przez uczniów postaw i wartości dostosowanych do wspólnego życia i pracy z przedstawicielami różnych kultur i wyznawcami innych religii. Ponadto oprócz treści merytorycznych placówki oświatowe powinny przyjąć struktury zarządzania demokratycznego, aby w szkole można było nie tylko uczyć się o demokracji, ale również jej doświadczać.

Obecna sytuacja i plany na przyszłość

Większość państw członkowskich stopniowo wdrożyła wymiar unijny do swych programów nauczania oraz kształcenia kadry pedagogicznej, jednak istnieją nadal rozbieżności zarówno pomiędzy państwami członkowskimi, jak i w ich obrębie. Można dokonać znacznie więcej, przykładowo w kwestii programów nauczania, kształcenia nauczycieli, opracowywania podręczników oraz metod nauczania.

Jeżeli chodzi o wymiaru unijny krajowe programy nauczania są często rozczłonkowane, mało postępowe, zbyt ogólne i brak im spójności, a także nie uzupełniają się z innymi nauczanyimi przedmiotami, co utrudnia uczniom uzyskanie pełnego obrazu UE. Mając na uwadze ogromny wpływ UE na codzienne życie jej obywateli, powinna ona być bardziej widoczna w materiałach dydaktycznych, na wszystkich poziomach i we wszystkich formach kształcenia. Dlatego też należy zwrócić szczególną uwagę na kształcenie zawodowe oraz sektor szkoleń. Studia nauczycielskie (zarówno na poziomie podstawowym, jak i praktyk zawodowych) muszą planowo przygotowywać przyszłych nauczycieli do nauczania o UE oraz jej podstawowych wartościach, zarówno w teorii, jak i w praktyce. Podręczniki powinny gwarantować szerszą prezentację tematów związanych z UE, a jednocześnie być lepiej dostosowane do poszczególnych grup wiekowych i uwzględniać zainteresowania uczniów. Stosowane metody nauczania powinny nakładać na uczniów odpowiedzialność za uczenie się, powinno się stosować metody interaktywne i bodźce zewnętrzne, a także prezentować uczniom przykłady tego, jaki wpływ UE wywiera na ich codzienne życie.

Na szczeblu europejskim należy w pełni wykorzystać możliwości oferowane przez programy unijne w dziedzinie oświaty i kultury, by promować umiejętności językowe, aktywne obywatelstwo, świadomość kulturową oraz zrozumienie międzykulturowe. Stałe wsparcie finansowe oraz szerszy dostęp do mobilności, jakie oferują te programy, mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia pozytywnego wpływu na poczucie obywatelstwa i aktywność obywatelską ich uczestników.

Komisja powinna dołożyć starań na rzecz podniesienia poziomu wiedzy kluczowych podmiotów na temat odnośnych możliwości finansowania oferowanych przez te programy oraz zachęcać je do korzystania z tych możliwości. Ponadto takie platformy jak eTwinning, School Education Gateway (SEG) oraz platforma nauczania dorosłych EPALÉ można wykorzystywać do opracowywania i wymiany materiałów dydaktycznych oraz projektów odnoszących się do UE i jej instytucji, a także wychowania obywatelskiego.

Należy w największym możliwym zakresie wspierać istniejące już krajowe i europejskie sieci zaangażowane w nauczanie o UE na różnych poziomach oraz promujące ten proces, a także prowadzenie wymiany pomiędzy tymi sieciami.

Na szczeblu krajowym państwa członkowskie muszą zapewniać stałą adekwatność swych programów nauczania i ogólnie systemów edukacji, w tym kształcenia zawodowego i szkoleń. Systemy te należy regularnie aktualizować w świetle nowych wyzwań społecznych i technologicznych, aby pomóc uczniom zdobywać nowe umiejętności i kompetencje, które będą im potrzebne w szybko rozwijających się i wzajemnie ze sobą połączonych współczesnych społeczeństwach.

Placówki oświatowe są odbiciem naszych złożonych społeczeństw i reprezentują społeczności ludzkie wywodzące się z różnych środowisk, które wspólnie uczą się i żyją. Dlatego też państwa członkowskie powinny podjąć dalsze działania na rzecz wspierania wielokulturowego, niedyskryminacyjnego i integracyjnego kształcenia oraz wartości obywatelskich w programach szkolnych i uniwersyteckich. Wartości te muszą przekrojowo przenikać programy nauczania. Aby zrealizować ambitny cel nauczania wartości, szkoły muszą otrzymać adekwatne wsparcie, w tym wsparcie finansowe.

Wreszcie państwa członkowskie powinny również uznać i ułatwić rolę odgrywaną przez partnerów społecznych oraz organizacje społeczeństwa obywatelskiego w zbliżaniu do siebie UE i jej obywateli.

**WYNIK GŁOSOWANIA KOŃCOWEGO
W KOMISJI PRZEDMIOTOWO WŁAŚCIWEJ**

Data przyjęcia	25.1.2016
Wynik głosowania końcowego	+: 23 -: 4 0: 1
Posłowie obecni podczas głosowania końcowego	Isabella Adinolfi, Andrea Bocskor, Louise Bours, Nikolaos Chountis, Silvia Costa, Mircea Diaconu, Damian Drăghici, Jill Evans, María Teresa Giménez Barbat, Giorgos Grammatikakis, Petra Kammerevert, Rikke Karlsson, Andrew Lewer, Svetoslav Hristov Malinov, Curzio Maltese, Stefano Maullu, Luigi Morgano, Michaela Šojdrová, Yana Toom, Helga Trüpel, Sabine Verheyen, Julie Ward, Bogdan Brunon Wenta, Bogdan Andrzej Zdrojewski, Milan Zver
Zastępcy obecni podczas głosowania końcowego	Eider Gardiazabal Rubial, Dietmar Köster, Zdzisław Krasnodębski, Ernest Maragall, Algirdas Saudargas
Zastępcy (art. 200 ust. 2) obecni podczas głosowania końcowego	Gabriel Mato, Jaromír Štětina

GŁOSOWANIE KOŃCOWE W KOMISJI PRZEDMIOTOWO WŁAŚCIWEJ W FORMIE GŁOSOWANIA IMIENNEGO

23	+
ALDE	Mircea Diaconu, María Teresa Giménez Barbat, Yana Toom
EFDD	Isabella Adinolfi
PPE	Andrea Bocskor, Svetoslav Hristov Malinov, Gabriel Mato, Stefano Maullu, Jaromír Štětina, Sabine Verheyen, Bogdan Brunon Wenta, Bogdan Andrzej Zdrojewski, Milan Zver
S&D	Silvia Costa, Damian Drăghici, Eider Gardiazabal Rubial, Giorgos Grammatikakis, Petra Kammerevert, Dietmar Köster, Luigi Morgano, Julie Ward
Verts/ALE	Ernest Maragall, Helga Trüpel

4	-
ECR	Rikke Karlsson, Zdzisław Krasnodębski, Andrew Lewer
EFDD	Louise Bours

1	0
GUE/NGL	Nikolaos Chountis

Objaśnienie używanych znaków:

+ : za

- : przeciw

0 : wstrzymali się